



WETENSCHAPPELIJK COMITE VAN HET FEDERAAL AGENTSCHAP VOOR DE VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN

ADVIES 13-2007

Betreft : Ontwerp van koninklijk besluit betreffende het in de handel brengen en het gebruik van meststoffen, bodemverbeterende middelen en teeltsubstraten, tot opheffing en vervanging van het koninklijk besluit van 7 januari 1998 betreffende de handel in meststoffen, bodemverbeterende middelen en teeltsubstraten (dossier Sci Com 2007/18)

Het Wetenschappelijk Comité van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen,

Gelet op de wet van 4 februari 2000 houdende oprichting van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, inzonderheid artikel 8;

Gelet op het koninklijk besluit van 19 mei 2000 betreffende de samenstelling en de werkwijze van het Wetenschappelijk Comité ingesteld bij het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen;

Overwegende het huishoudelijk reglement, bedoeld in artikel 3 van het koninklijk besluit van 19 mei 2000 betreffende de samenstelling en de werkwijze van het Wetenschappelijk Comité ingesteld bij het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, goedgekeurd door de Minister op 27 maart 2006;

Gelet op de adviesaanvraag van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen omtrent het ontwerp van koninklijk besluit betreffende het in de handel brengen en het gebruik van meststoffen, bodemverbeterende middelen en teeltsubstraten, tot opheffing en vervanging van het koninklijk besluit van 7 januari 1998 betreffende de handel in meststoffen, bodemverbeterende middelen en teeltsubstraten;

Overwegende de besprekingen tijdens de plenaire zittingen van 20 april en 11 mei 2007;

geeft het volgende advies :

1. INLEIDING

Het huidig advies betreft een ontwerp van koninklijk besluit tot opheffing en vervanging van het koninklijk besluit van 7 januari 1998 betreffende de handel in meststoffen, bodemverbeterende middelen en teeltsubstraten, gewijzigd door de koninklijke besluiten van 18 mei 1998, 28 mei 2003, 15 juni 2004 en 16 januari 2006, alsook het artikel 2 van het ministerieel besluit van 14 februari 2006 betreffende de handel in meststoffen, bodemverbeterende middelen en teeltsubstraten.

Het huidig koninklijk besluit van 7 januari 1998 moet om de volgende redenen worden vervangen :

- Het huidig koninklijk besluit reglementeert zowel de handel in EG-meststoffen als de handel in nationale meststoffen. Maar sinds 2003 bestaat er een Europese Verordening die de handel in EG-meststoffen reglementeert. De handel in EG-meststoffen moet dus niet meer op nationaal niveau worden gereguleerd.
- Het huidig koninklijk besluit moet eveneens worden aangepast aan de technische vooruitgang. Bepaalde producten die niet meer in de handel zijn, moeten uit het besluit worden verwijderd terwijl andere producten die wel gekend zijn en reeds een tijdje in de handel beschikbaar zijn, middels een afwijking, moeten worden opgenomen in het besluit.
- Het koninklijk besluit van 7 januari 1998 werd gedurende de laatste jaren eveneens onderworpen aan verschillende wijzigingen waardoor de leesbaarheid werd aangetast. Door dit besluit op te heffen en te vervangen door een nieuw besluit, zal de leesbaarheid opnieuw worden verbeterd.

Zoals hierboven wordt aangegeven, is het merendeel van de aangebrachte wijzigingen bedoeld om dit besluit aan te passen aan de Europese wetgeving en de technische vooruitgang, alsook om de leesbaarheid ervan te verbeteren. Deze wijzigingen hebben dus een uitsluitend administratief karakter. Het punt hieronder rechtvaardigt evenwel de wijzigingen aangebracht in het ontwerp van koninklijk besluit, met een meer wetenschappelijk karakter in termen van risico-evaluatie.

2. VERKLARINGEN

Ontwerp van koninklijk besluit

1. In artikel 8, punt 9° ii), wordt vermeld dat zuiverings-slib in hoofdstuk VIII van de tabel (= bijlage I van het koninklijk besluit) moet voorzien zijn van de volgende verplichte vermelding "Gebruik verboden op gronden waarop groenten, fruit en **aardappelen** worden geteeld..." : hun gebruik op gronden waarop aardappelen worden geteeld, wordt voortaan uitdrukkelijk verboden.
2. In artikel 8, punt 10°, voor de meststoffen en bodemverbeterende middelen die producten van dierlijke oorsprong, toegelaten overeenkomstig hoofdstuk I, afdeling II van de tabel (= bijlage I van het koninklijk besluit), bevatten, uitgezonderd guano, werd de verplichte vermelding "*Bevat dierlijke eiwitten. Gebruik verboden op weiden.*" vervangen door de vermelding "*Bevat dierlijke eiwitten. **Vee mag niet op het land komen gedurende ten minste 21 dagen na het gebruik hiervan op het land.***". Dit overeenkomstig Verordening (EG) n°181/2006 van 1 februari 2006 ter uitvoering van Verordening (EG) nr. 1774/2002 wat andere biologische meststoffen en bodemverbeteraars dan mest betreft en tot wijziging van die verordening.

Ontwerp bijlagen bij het koninklijk besluit

1. In bijlage I, hoofdstuk IV, punt A "Organische teeltsubstraten", bevatte de vorige versie van het koninklijk besluit slechts één categorie, namelijk "Potgrond op basis van...". De producten van deze categorie dienden te voldoen aan de volgende maximumgehalten aan zware metalen (uitgedrukt in mg/kg droge stof) :
 - Cadmium : 1
 - Koper : 50
 - Kwik : 1
 - Lood : 50
 - Nikkel : 10
 - Zink : 100

Het huidig ontwerp van koninklijk besluit bevat voortaan 3 categorieën aan organische teeltsubstraten, namelijk "Potgrond op basis van...", "Potgrond met een laag gehalte aan organische stof voor vijvers, cactussen, chrysanten, geraniums, buxus... (naar gelang het geval) op basis van..." en "Vers, gepasteuriseerd, geënt of doorgroeid (naar gelang het geval) champignonsubstraat op basis van...".

De eerste twee categorieën moeten voldoen aan de volgende maximumgehalten aan zware metalen (uitgedrukt in mg/kg droge stof) :

- Cadmium : **1,5**
- Koper : 50
- Kwik : 1
- Lood : 50
- Nikkel : **20**
- Zink : **200**

De derde categorie moet voldoen aan de volgende maximumgehalten aan zware metalen (uitgedrukt in mg/kg droge stof) :

- Cadmium : 1
- Koper : **90**
- Kwik : 1
- Lood : 50
- Nikkel : 10
- Zink : **300**
- **Chroom : 70**

2. In bijlage I, hoofdstuk VIII "Zuiveringsslib", vermeldde de vorige versie van het koninklijk besluit dat *"De opstelling van milieuhygiënische normen (zware metalen, ...) waaraan het zuiveringsslib moet voldoen om geschikt te zijn voor landbouwkundig gebruik, is bevoegdheid van de Gewesten"*.

Het huidig ontwerp van koninklijk besluit vermeldt echter dat zuiveringsslib moet voldoen aan de volgende maximumgehalten aan zware metalen (uitgedrukt in mg/kg droge stof) :

- Cadmium : 10
- Koper : 600
- Kwik : 10
- Lood : 500
- Nikkel : 100
- Zink : 2000
- Chroom : 500

Deze waarden zijn identiek aan de waarden vastgesteld in het besluit van de Waalse regering van 12 januari 1995 houdende reglementering van het gebruik, op of in de bodem, van zuiveringsslib of slib afkomstig van behandelingscentra voor slijk uit septische putten (Bijlage 1 A.). Deze maximumgehalten zijn echter minder streng dan de gehalten vastgesteld in het besluit van de Vlaamse regering van 5 december 2003 tot vaststelling van het Vlaams reglement inzake afvalvoorkoming en -beheer (Bijlage 4.2.1.A), namelijk (uitgedrukt in mg/kg droge stof) :

- Cadmium : **6**
- Koper : **375**
- Kwik : **5**
- Lood : **300**
- Nikkel : **50**
- Zink : **900**

- Chroom : **250**
- Arseen : **150**

Er dient eveneens een maximumgehalte voor polychloorbifenylen (PCB – som van de 7 congenen) te worden gerespecteerd, namelijk : 0,8 mg/kg droge stof. Deze waarde is identiek aan de waarde vastgesteld in het besluit van de Vlaamse regering van 5 december 2003 tot vaststelling van het Vlaams reglement inzake afvalvoorkoming en –beheer (Bijlage 4.2.1.A), maar deze bevat eveneens normen voor andere organische contaminanten (zie bijgevoegde Bijlage 1).

Er dient echter benadrukt te worden dat de Vlaamse normen vastgesteld zijn op basis van het « *stand still* » principe (= conservering van de huidige concentraties aan verontreinigende stoffen in de gronden) op Vlaamse gronden en dat, in geval dit principe zou worden toegepast op Waalse gronden, dit zou leiden tot andere resultaten omwille van de verschillende aard van de geologische substraten in Wallonië. Bovendien moet ook vermeld worden dat sinds 1 januari 2007 het gebruik van zuiveringsslib van rioolwaterzuiveringsinstallaties op landbouwgrond verboden is in Vlaanderen als gevolg van de inwerkingtreding van het Decreet van 22 december 2006 van de Vlaamse Raad houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen.

Op Europees niveau legt de Europese Richtlijn van 12 juni 1986 betreffende de bescherming van het milieu, en in het bijzonder de bodem, bij het gebruik van zuiveringsslib in de landbouw, voor de zware metalen overigens normen op die minder streng zijn dan de normen die in het huidig ontwerp van koninklijk besluit voorgesteld worden (zie bijgevoegde Bijlage 2). Deze Richtlijn wordt herzien. Het werkdocument¹ als voorbereiding op deze herziening, gepubliceerd op 27 april 2000, is nog steeds actueel. Hierin worden de volgende maximumgehalten aan zware metalen vermeld, uitgedrukt in mg/kg droge stof (zie bijgevoegde Bijlage 3) :

- Cadmium : 10
- Koper : **1000**
- Kwik : 10
- Lood : **750**
- Nikkel : **300**
- Zink : **2500**
- Chroom : **1000**

In vergelijking met de waarden hernomen in het huidig ontwerp van koninklijk besluit, blijken de maximumgehalten voorgesteld op Europees niveau gelijkwaardig of minder streng te zijn. Het werkdocument vermeldt eveneens bepaalde maximumgehalten voor meerdere organische contaminanten, uitgedrukt in mg/kg droge stof (zie bijgevoegde Bijlage 4) :

- AOX : 500
- LAS : 2600
- DEHP : 100
- NPE : 50
- PAH : 6
- PCB : 0,8
- PCDD/F : 100

Alleen de grensconcentratie aan PCB wordt hernomen in het huidig ontwerp van koninklijk besluit.

¹ Working document on sludge 3rd draft. http://ec.europa.eu/environment/waste/sludge/pdf/sludge_en.pdf

3. CONCLUSIE

Voor wat het zuiveringsslib van de zuiveringsinstallaties betreft, gaat het Wetenschappelijk Comité akkoord met de maximumgehalten aan zware metalen en PCB's voorgesteld in het huidig ontwerp van koninklijk besluit. Het Wetenschappelijk Comité vindt echter, zoals dit reeds werd aangegeven in Advies 2002/14², dat eveneens maximumgehalten moeten opgesteld worden voor andere chemische contaminanten, ten minste voor deze die worden hernomen in het werkdocument op basis waarvan de hierboven besproken Europese Richtlijn wordt herzien. Het Wetenschappelijk Comité wil eveneens benadrukken dat alle voorgestelde waarden in dit werkdocument slechts een voorlopig karakter hebben en dat, van zodra de nieuwe Richtlijn is gepubliceerd, alle maximumgehalten aan contaminanten vastgesteld op Belgisch niveau, moeten worden herzien indien deze minder streng zijn dan de nieuwe Europese normen. Wanneer door de nieuwe Europese Richtlijn normen worden opgelegd voor andere chemische of biologische contaminanten, moeten eveneens voor deze contaminanten op Belgisch niveau gelijkwaardige of strengere maximumgehalten dan deze Europese normen worden opgelegd.

Het Wetenschappelijk Comité heeft geen andere opmerkingen omtrent het huidig ontwerp van koninklijk besluit.

Voor het Wetenschappelijk Comité,
De Voorzitter,

Prof. Dr Ir A. Huyghebaert
Brussel, 11/05/2007

² Advies 2002/14. Sanitaire veiligheid van het gebruik van zuiveringsslubs in de landbouw.
<http://www.afsca.be/home/com-sci/doc/avis02/advies14.pdf>

BIJLAGE 1. Maximumgehalten aan verontreinigende stoffen opgelegd op het niveau van het Vlaams Gewest voor het gebruik van afval (behandeld zuiveringsslib inbegrepen) als meststof of bodemverbeterend middel.

Bron : besluit van de Vlaamse regering van 5 december 2003 tot vaststelling van het Vlaams reglement inzake afvalvoorkoming en -beheer, bijlage 4.2.1.

Bijlage 4.2.1

VOORWAARDEN INZAKE SAMENSTELLING EN GEBRUIK ALS MESTSTOF OF BODEMVERBETEREND MIDDEL

Bijlage 4.2.1.A

SAMENSTELLINGSVOORWAARDEN MAXIMUM GEHALTEN AAN VERONTREINIGENDE STOFFEN

METALEN (1)	
PARAMETERS	TOTAALCONCENTRATIE (2) (mg/kg droge stof)
Arseen (As)	150
Cadmium (Cd)	6
Chroom (Cr)	250
Koper (Cu)	375
Kwik (Hg)	5
Lood (Pb)	300
Nikkel (Ni)	50
Zink (Zn)	900

(1) de concentratie geldt voor het metaal en de verbindingen ervan uitgedrukt als metaal

(2) bepaling van de totaalconcentratie aan metalen volgens de methode CMA 2/II/A.3 opgenomen in het compendium voor monsterneming en analyse

MONOCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN	
PARAMETERS	TOTAALCONCENTRATIE (3) (mg/kg droge stof)
Benzeen	1,1
Ethylbenzeen	1,1
Styreen	1,1
Tolueen	1,1
Xyleen	1,1

(3) bepaling van de totaalconcentratie aan organische verontreinigingen volgens de methode opgenomen in deel 3 van het compendium voor monsterneming en analyse (CMA)

POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN	
PARAMETERS	TOTAALCONCENTRATIE (3) (mg/kg droge stof)
Benzo(a)antraceen	0,68
Benzo(a)pyreen	1,1
Benzo(ghi)peryleen	1,1
Benzo(b)fluoranteen	2,3

POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN	
PARAMETERS	TOTAALCONCENTRATIE (3) (mg/kg droge stof)
Benzo(k)fluoranteen	2,3
Chryseen	1,7
Fenantreen	0,9
Fluoranteen	2,3
Indeno(1,2,3cd)pyreen	1,1
Naftaleen	2,3

(3) bepaling van de totaalconcentratie aan organische verontreinigingen volgens de methode opgenomen in deel 3 van het compendium voor monsterneming en analyse

OVERIGE ORGANISCHE STOFFEN	
PARAMETERS	TOTAALCONCENTRATIE (3) (mg/kg droge stof)
Monochloorbenzeen	0,23
Dichloorbenzeen	0,23
Trichloorbenzeen	0,23
Tetrachloorbenzeen	0,23
Pentachloorbenzeen	0,23
Hexachloorbenzeen	0,23
1,2-dichloorethaan	0,23
Dichloormethaan	0,23
Trichloormethaan	0,23
Trichlooretheen	0,23
Tetrachloormethaan	0,23
Tetrachlooretheen	0,23
Vinylchloride	0,23
1,1,1-trichloorethaan	0,23
1,1,2-trichloorethaan	0,23
1,1-dichloorethaan	0,23
Cis+trans-1,2-dichloorethaan	0,23
Hexaan	5,5
Heptaan	5,5
Octaan	5,5
Extraheerbare organohalogeenvverbindingen (EOX)	20
Minerale olie	560
Polychloorbifenylen (PCB als som 7 congenere)	0,8

(3) bepaling van de totaalconcentratie aan organische verontreinigingen volgens de methode opgenomen in deel 3 van het compendium voor monsterneming en analyse

BIJLAGE 2. Maximumgehalten aan zware metalen opgelegd op Europees niveau voor het gebruik van zuiveringslib in de landbouw.

Bron : Europese Richtlijn 86/278/EEG van 12 juni 1986 betreffende de bescherming van het milieu, in het bijzonder de bodems, bij het gebruik van zuiveringslib in de landbouw, Bijlage 1 B.

BIJLAGE 1 B

GRENSWAARDEN VOOR DE CONCENTRATIE VAN ZWARE METALEN IN SLIB BESTEMD VOOR GEBRUIK IN DE LANDBOUW

(mg/kg droge stof)

Parameters	Grenswaarden
Cadmium	20 à 40
Koper	1 000 à 1 750
Nikkel	300 à 400
Lood	750 à 1 200
Zink	2 500 à 4 000
Kwik	16 à 25
Chroom ⁽¹⁾	—

⁽¹⁾ Het is in dit stadium niet mogelijk grenswaarden voor chroom vast te stellen. De Raad zal deze grenswaarden later vaststellen op basis van voorstellen die de Commissie binnen een jaar na kennisgeving van deze richtlijn moet indienen.

BIJLAGE 3. Maximumgehalten voorgesteld op Europees niveau voor bepaalde zware metalen in zuiveringsslib bestemd voor gebruik op bodems.

Source : Working document on sludge 3rd draft.
http://ec.europa.eu/environment/waste/sludge/pdf/sludge_en.pdf, Annexe III.

Annex III: Limit values for concentrations of heavy metals in sludge for use on land

Elements	Limit values (mg/kg dm)		Limit values (mg/kg P)
	Directive 86/278/EEC	Proposed	Proposed
Cd	20 – 40	10	250
Cr	-	1 000	25 000
Cu	1 000 – 1 750	1 000	25 000
Hg	16 – 25	10	250
Ni	300 – 400	300	7 500
Pb	750 – 1 200	750	18 750
Zn	2 500 – 4 000	2 500	62 500

The sludge producer may choose to observe either the dry matter related or the phosphorus related limit values.

BIJLAGE 4. Maximumgehalten voorgesteld op Europees niveau voor bepaalde samengestelde organische stoffen in zuiveringsslib bestemd voor gebruik op bodems.

Source : Working document on sludge 3rd draft.
http://ec.europa.eu/environment/waste/sludge/pdf/sludge_en.pdf, Annexe IV.

Annex IV: Limit values for concentrations of organic compounds and dioxins in sludge for use on land

Organic compounds	Limit values (mg/kg dm)
AOX ¹	500
LAS ²	2 600
DEHP ³	100
NPE ⁴	50
PAH ⁵	6
PCB ⁶	0.8

Dioxins	Limit values (ng TE/kg dm)
PCDD/F ⁷	100

¹ Sum of halogenated organic compounds.

² Linear alkylbenzene sulphonates.

³ Di(2-ethylhexyl)phthalate.

⁴ It comprises the substances nonylphenol and nonylphenolethoxylates with 1 or 2 ethoxy groups.

⁵ Sum of the following polycyclic aromatic hydrocarbons: acenaphthene, phenanthrene, fluorene, flouranthene, pyrene, benzo(b+j+k)fluoranthene, benzo(a)pyrene, benzo(ghi)perylene, indeno(1, 2, 3-c, d)pyrene.

⁶ Sum of the polychlorinated byphenils components number 28, 52, 101, 118, 138, 153, 180.

⁷ Polychlorinated dibenzodioxins/ dibenzofuranes.